אימא בתולה לגזירה שוה ואשר לא אורסה פרט לנערה שנתארסה ונתגרשה מסתברא אשר לא אורסה לגזירה שוה שהרי אני קורא בה נערה בתולה אדרבה בתולה לגזירה שוה שהרי אני קורא בה אשר לא אורסה מסתברא (א)הא אישתני גופה והא לא אישתני גופה ורבי יוסי הגלילי האי סברא מנא ליה נפקא ליה (ב)מדתניא [1]כסף ישקול כמוהר הבתולות שיהא זה כמוהר הבתולות ומוהר הבתולות כזה קשיא דר"ע אדר' עקיבא תרי תנאי ואליבא דר"ע בשלמא ר"ע דמתני' לא אתיא ג"ש ומפקא ליה לקרא מפשטיה לגמרי אלא לר"ע דברייתא אתיא גזירה שוה ומפקא מפשטיה לגמרי אמר רב נחמן בר יצחק קרי ביה אשר לא ארוסה ארוסה בת סקילה היא ס"ד אמינא הואיל וחידוש הוא שחידשה תורה בקנס אע"ג דמיקטיל משלם ולרבה דאמר (ג)חידוש הוא שחידשה תורה בקנס אע"ג דמיקטיל משלם מאי איכא למימר סבר לה כרבי עקיבא דמתניתין תני רבנן קנסה למי לאביה ויש אומרים לעצמה אמאי אמר רב חסדא הכא בנערה שנתארסה ונתגרשה עסקינן וקמיפלגי בפלוגתא דר"ע דמתניתין ורבי עקיבא דברייתא (ד)אמר אביי [א]בא עליה ומתה פטור שנאמר [2]ונתן לאבי הנערה ולא לאבי מתה מלתא דפשיטא ליה לאביי מיבעיא ליה לרבא דבעי רבא יש בגר בקבר או אין בגר בקבר יש בגר בקבר ודבנה הוי או דלמא אין בגר בקבר ודאביה הוי ומי

אימא בתולה לגזירה שוה. ולאו למעוטי בעולה ויהא קנס לבעולה: **מסתברא אשר לא אורסה לגזירה שוה.** ואפי' אורסה אית לה קנס: **שהרי אני קורא בה נערה בתולה.** אע"פ שנתארסה ונתגרשה דהא נערה בתולה היא כדכתיב קרא(ה) אבל בעולה שאין אני קורא בה נערה בתולה אין לה קנס: **אדרבה בתולה לגזירה שוה.** ולאו למעוטי בעולה בזנות אלא יש לה קנס לבעולה בזנות שהרי אני קורא אותה נערה אשר לא אורסה(ו): **מסתברא.** ארוסה יש לה קנס ובעולה אין לה: **דהא אישתני גופה.** ופגמה אין רב כל כך: **והא.** דנתארסה ונתגרשה לא נשתנה גופה: **הא סברא.** דחמשים כסף דאונס שקלים הן וכסף ישקול דמפתה יהו חמשים: **כמוהר הבתולות.** מנין המפורש אצל אונס דהיינו חמשים: **ומוהר הבתולות.** יהיו שקלים: **כזה.** שכתוב בו ישקול: **קשיא דרבי עקיבא.** דברייתא דאמר קנסה לאביה: **אדרבי עקיבא.** דמתני': **לא אתיא גזירה שוה ומפקא לקרא מפשטיה לגמרי.** דאתא פשטיה לאשמועינן הא ארוסה לעצמה וחד מתרוייהו לאפנויי אי נמי לא מופני ליכא למיפרך מידי: **אלא לרבי עקיבא דברייתא וכי אתיא גזירה שוה ומפקא מפשטיה לגמרי.** דלא דריש פשטא דאשר לא אורסה כלל ומשוי אורסה כלא אורסה ואם כן מיעקר משמעותיה: **קרי ביה.** בפשטיה אשר לא ארוסה למעוטי ארוסה: **בת סקילה היא.** ומלא יהיה אסון(ז) נפקא פטורא מתשלומין: **קנסה למי.** קא סלקא דעתך בסתם אנוסה קאי: **בא עליה ומתה.** לא הספיק האב להעמידו בדין עד שמתה: **יש בגר בקבר.** אם מתה בנערותה עד שלא עמדה בדין והגיע זמן בגרותה בקבר מי חשיב בגר או לא. ולקמיה מפרש ואזיל למאי הלכתא: **יש בגר בקבר.** וכי היכי דאם לא הספיקה לעמוד בדין עד שבגרה תנן לקמן בפרק נערה שנתפתתה (דף מב:) דהרי הן לעצמה ולא לאביה והשתא נמי בגר בקבר מפקיע כח האב ובנה ירית לה אם יש לה בן: ומי

[**אימא** בתולה לג"ש. ולא נמעט בעולה כדמשמע בסמוך נראה דר"ע דריש ג"ש מקרא לגופיה דהיינו בתולה קמייתא ודקנס ולמפתה אבל הבתולות דריש לכתובת בתולות ולא שייך למידרשיה לג"ש ולא משום רבוי ואייתר נער נערה הנערה וה' דהבתולות חד למייתי לאוין ועשה וחד למייתי לאוין וכריתות ואיכא ג' רבויין ה' דהבתולות ונער נערה הנערה חד לכדאביי וחד למייתי עשה וחד למייתי לאוין וכריתות דלאי איכא לר"ע חד לגופיה בלא ג"ש א"כ נמעוט בעולה מההוא דלגופיה ואף על גב דבקנס ליכא אלא חד בתולה לגופיה מגזירה שוה דמפתה יליף בתולה ולא בעולה כי היכי דיליף מפתה מאונס לענין נערה דלא כתיב במפתה]. (תו' כ"י):

אימא בתולה לג"ש. תימה דתיקשי ליה דלימא תרוייהו לגופייהו ולא לג"ש ונראה דהש"ס קים ליה דחד מינייהו לגזירה שוה הואיל והמקראות סתומים לענין שקלים וחמשים הלכך פריך ולימא איפכא ולא פריך ולימא תרוייהו לגופייהו וכי האי גוונא איכא פ"ק דסנהדרין (דף טז.) דאמר ולא את נביא השקר אלא בב"ד של ע' ואמר מה"מ א"ר יוסי בר חנינא אתיא הזדה הזדה מזקן ממרא ופריך הא הזדה כי כתיב בקטלא הוא דכתיב וקטלא בכ"ג אלא אמר ריש לקיש גמר דבר דבר מהמראתו והשתא היכי הוה בעי למילף ולמימר רבי יוסי ברבי חנינא דאתיא הזדה הזדה אלא דהוה קים ליה דאיכא ג"ש ולא הוה ידע במאי וקאמר מסברא דאתיא הזדה הזדה: **מי אתיא גזרה שוה ומפקא ליה מפשטיה לגמרי.** דליוק הא אורסה הוי שקר וקשה דבריש הערל (יבמות ד' ע.) יליף דערל אסור בתרומה מגזירה שוה דתושב ושכיר מפסח וכתיב תושב ושכיר לא יאכל בו גבי פסח משום גזירה שוה אע"פ שאינו אמת דהא תושב ושכיר אוכלין בפסח כדאמרינן התם דלא קני ליה רביה ומפקי' קרא מפשטיה טפי מהכא ואומר ר"ת דההוא תושב ושכיר מיירי בערלים ולהכי לא יאכל ומוכח דלאו תושב ישראל קאמר דהא לא קני ליה רביה אלא ודאי בערל ומשום הפנאה כתביה(מ): **ארוסה** בת סקילה היא. וא"ת מאי קשיא ליה הא השתא לא נפיק קרא ממשמעותיה ואי לא איצטריך לגופיה כ"ש דניחא טפי דג"ש מופנה ואומר ר"י דהכי פירושו ארוסה בת סקילה היא וכיון דלא איצטריך למידי אלא לגזירה שוה הוה ליה למכתב אשר לא ארוסה בהדיא ואמאי שני למכתב אשר לא אורסה דאיכא למטעי ולמימר הא אורסה לעצמה דבשלמא אי הוה בארוסה שום חידוש הוה אתי שפיר כמה ששינה הלשון דלאמרינן האי דשנה וכתב אורסה למדרש לגזירה שוה ואתא פשטיה לחידושא אבל השתא למה לי: **לאבי** הנערה ולא לאבי מתה. וא"ת דבפרק נערה לקמן (דף מה:) גבי סרחה ולבסוף בגרה תידון בסקילה דרשינן הנערה שהיתה ככר ויש לומר דהתם מעינא דקרא והכא מעינא דקרא והתם ודאי אתיא לחייבה דאי לפוטרה לשתוק קרא מיניה ואנא ידענא דלא הויא בסקילה דלאו נערה היא והכא לחיובא דקנס לא אצטריך דמסברא מיחייב אטעת ביאה ואי אפשר לפוטרו כולא כלום הלכך אתא לפוטרו: **יש** בגר בקבר ודבנה הוי. וא"ת היכי מצי למימר שתהא מורשת קנס לבנה הא אין אדם מוריש קנס לבניו כדאמרינן ריש פרק נערה לקמן (דף מב:) ובסמוך נמי אמר יש בגר בקבר ופקע אב ואי אדם מוריש קנס כי יש בגר בקבר נמי לא פקע אב ויהא לו מתורת ירושה ומיהו הויא דבסמוך יש לדחות דנפקא מינה אם היא חייבת לאחרים דאם יש בגר בקבר פקע אב אע"ג דאדם מוריש קנס דנוטלין בעלי חובות כלום דלא פקע אב והקנס הוא שלו ולא שלה ויש לומר (פ)דהכא ה"מ לאקשויי והא אין מורשת קנס לבנה אלא דעדיפא מיניה פריך ור"י מוקי הך בעיא דהכא בבושת ופגם דממונא הוי ויכולה להוריש ואע"ג דתנן בריש נערה (שם מג.) לא הספיקה לעמוד בדין עד שמת האב הרי הן של עצמה ואבושת ופגם נמי קאי מדקתני הרי הן משמע דאין יכול להוריש בושת ופגם ואור"י דלענין זה ודאי איתקוש בושת ופגם לקנס דכתיב תחת אשר ענה מכלל דאיכא בושת ופגם דלמי שזה ניתן זה ניתן אבל למילי אחריני לא איתקוש דהא בושת ופגם משלם ע"פ עצמו וקנס אינו משלם ע"פ עצמו אבל הקשה ריב"ם דאמרינן במרובה (ב"ק דף עא: ושם) א"ל חמשה בקר אמר רחמנא ולא חמשה חצאי בקר איתיביה גנב משל אביו וטבח ומכר ואח"כ מת אביו משלם תשלומי ד' וה' והא הכא כיון דמת אביו זכה ליה במנתא דידיה וקתני דמשלם תשלומי ד' וה' ומשני הכא שעמד בדין משמע דאי לאו משום דחמשה בקר ולא חמשה חצאי בקר הוה אתי ליה שפיר ולא הוה צריך לאוקומי בשעמד בדין אלמא דאדם מוריש קנס לבניו ומיהו יש לדחות דה"מ למימר וליטעמיך אבל קשה דמסיק לנפרא א"ל חמשה בקר אמר רחמנא ואפי' חמשה חצאי בקר א"ל מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא פירוש דקתני גנב משל אביו ומת ואח"כ טבח ומכר פטור א"ל רישא קרינן ביה וטבחו כולו באיסורא סיפא לא קרינן וטבחו כולו באיסורא משמע דאי קרינן ביה וטבחו כולו באיסורא חייב אע"ג דלא עמד בדין דאדם מוריש קנס לבניו דאי בעמד בדין לא מחייב קנס דשלו הוא טובח ומוכר ותי' ר"י דמיירי דעמד בדין ואמרו חייב אתה ליתן לו דאם הוא טובח אחרי כן חייב כדאמרינן בהגוזל (שם דף קו: ושם) ור"י הלבן תירץ דההיא דפרק נערה איירי לענין קרבן שבועה והכי פירושו דסוגיא דהתם מודינא לך לענין קרבן שבועה דרחמנא פטריה מוכחש בעמיתו בפקדון וכי קאמינא דממון הוי להורישו לבניו שאם יתבעוהו לאחר מיתת אביהן קנס שהיה חייב לאביהן שהעמידו בדין ונתחייב וכפר ונשבע והודה הואיל וכשנפל ליורשין כבר היה ממון שכבר עמד בדין ולא היה יכול להודות ולהפטר א"כ הוי דומיא דפקדון דקרא ומחייב קרבן שבועה איתיביה ר"ש אומר כו' דממון הוא ופירוש שאם אינו ממון איך מתחייב הכופר קרבן שבועה על טענותם והא לאו בעל דברים דידהו הוא אלא ש"מ דממון הוא ומסיק כי קאמר רבה דממון הוא להורישו לבניו בשאר קנסות לענין חיוב קרבן שבועה ומסיק דלא איצטריך וכגון שעמדה בדין ובגרה ואחר כך מתה דמינה קא ירית מכל מקום עיקרו קנס מיקרי לגבי דידה ודידיה ולא דמי לשאר קנסות דמוריש לבניו דלגבי בניו לא הוה קנס כלל ומיהו לשון להורישו לבניו לא משמע כפירוש זה. [ועיין תוספת בבא קמא עב. ד"ה סיפא]:

שלם

עין משפט נר מצוה

סח א מיי' פ"ב מהל' נערה הלכה טו סמג עשין נד טוש"ע אה"ע סימן קעז:

◆

תוספות רי"ד

אמר אביי בא עליה ומתה פטור שנאמר ונתן לאבי הנערה ולא לאבי מתה. פי' כגון שלא הספיק האב להעמידו בדין עד שמתה. אבל אם עמד עמו בדין ונתחייב לו אע"פ שמתה [אח"כ] נותן לאביה:

מסורת הש"ס

א) [עי' תוס' לקמן מה. ד"ה דלמא ותוס' יבמות נג. ד"ה הא], ב) לעיל י. [לעיל כט:], ג) [לעיל לד: לה:], ד) לעיל כט:, ה) [דברים כב], ו) [שם], ז) [שמות כא], ח) [ועי' תוס' יבמות ע: ד"ה אלא], ט) נ"ל דהכא נמי.

◆

תורה אור השלם

1. אִם מָאֵן יְמָאֵן אָבִיהָ לְתִתָּהּ לוֹ כֶּסֶף יִשְׁקֹל כְּמֹהַר הַבְּתוּלֹת: שמות כב טז

2. וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָ חֲמִשִּׁים כָּסֶף וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה תַּחַת אֲשֶׁר עִנָּהּ לֹא יוּכַל שַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו: דברים כב כט

◆

מוסף רש"י

כסף ישקול. במפתה נאמר, כמוהר הבתולות. האמור באונס את הבתולה, קנסו הכתוב נ' כסף בשביל מוהר בתוליה, שיהא זה כמוהר הבתולות. הקיש הכתוב קנס המפתה לקנס האונס, מה להלן נ' אף כאן נ' ומה כסף האמור כאן שקלים, דכתיב ישקול, אף להלן שקלים, דלא גימא מעות (לעיל י. ובעי"ז כט:). **לאבי הנערה ולא לאבי מתה.** לאבי הנערה משמע שהיא קיימת (לעיל כט:).